



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

## روان‌شناسی آموزشی در کلاس درس

مهرداد داستانی<sup>۱</sup>، علی شکیبا مجد<sup>۲</sup>، فردوس شاهمرادی ورنامخواستی<sup>۳</sup>، فائزه شعله<sup>۴</sup>

۱- دانشجو معلم

۲- دانشجو معلم

۳- کارشناسی ارشد طراح لباس

۴- کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی

### چکیده

یکی از ضروری ترین جزء های آموزش بهره گیری از روانشناسی در کلاس درس است که به معلمان کمک می کند تا روش های آموزشی را اصلاح نماید، توسعه دهند و به ایجاد کلاس های آموزشی غنی بپردازند. اصول روانشناسی تربیتی به معلمان کمک می نماید تا بتوانند انگیزه های دانش آموزان را در زمینه های اجتماعی و محیطی، تاریخچه یادگیری، نقاط قوت و ضعف درک کنند. روانشناسی تربیتی یک زیر شاخه مشترک از روانشناسی به شمار می رود که به آموزش و یادگیری در کلاس تمرکز دارد. این شاخه از روانشناسی اصول اساسی رفتار انسانی را که تشکیل دهنده یادگیری است، آموزش می دهد و بررسی می نماید. علاوه بر این روانشناسی به معلمان کمک می کند تا با بهره گیری از ارزیابی و اندازه گیری ها سطح یادگیری دانش آموزان را تشخیص دهند. یکی دیگر از زیر شاخه های روانشناسی که در کلاس درس کاربرد گسترده ای دارد، روانشناسی رشد است. روانشناسی رشد به ویژگی های رفتاری، روانی و عاطفی افراد بر اساس سن و مرحله زندگی آن ها توجه دارد. از آنجایی که شخصیت و بدن افراد جوان به طور مداوم در حال تغییر است، این دسته از افراد بیشترین تغییر و تنوع را در ویژگی های اساسی خود بروز می دهند. در حقیقت مغز انسان تا اواخر نوجوانی و اوایل دهه دوم زندگی رشد خود را به پایان نمی رساند. درک چگونگی تغییرات و رشد انسان در طول عمر در راستای کارآمد سازی آموزش بسیار مهم است.

کلمات کلیدی: معلم، روابط عاطفی، آموزش، روانشناسی، سطح یادگیری



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

## مقدمه

روانشناسی آموزشی نظریه‌های رشد انسانی را برای درک یادگیری فردی و اطلاع رسانی به فرآیند آموزشی به کار می‌گیرد. در حالی که تعامل با معلمان و دانش آموزان در محیط‌های مدرسه بخش مهمی از کار متخصصان این حوزه است (۱)، این تنها جنبه کار نیست. یادگیری یک تلاش مادام‌العمر است. افراد نه تنها در مدرسه یاد می‌گیرند، بلکه در محل کار، موقعیت‌های اجتماعی و حتی انجام کارهای ساده نیز یاد می‌گیرند. روانشناسانی که در زیر شاخه روانشناسی آموزشی کار می‌کنند، نحوه یادگیری افراد را در محیط‌های مختلف بررسی می‌کنند تا رویکردها و استراتژی‌هایی را برای موثرتر کردن یادگیری بیابند (۲)

روانشناسانی که در آموزش کار می‌کنند، فرآیندهای اجتماعی، عاطفی و شناختی مربوط به یادگیری را مطالعه می‌کنند و یافته‌های خود را برای بهبود فرآیند یادگیری به کار می‌گیرند. برخی در رشد آموزشی گروه خاصی از افراد مانند کودکان، نوجوانان یا بزرگسالان تخصص دارند، در حالی که برخی دیگر بر چالش‌های خاص یادگیری مانند اختلال نقص توجه و بیش‌فعالی ADHD یا نارساخوانی تمرکز می‌کنند (۳). این متخصصان به روش‌های تدریس، فرآیند آموزشی و نتایج یادگیری متفاوت علاقه‌مند هستند.

اینکه چقدر زمان معرفی اطلاعات جدید در طول روز، بر حفظ آن اطلاعات تأثیر می‌گذارد؟ فرهنگ چه ربطی به نحوه پردازش ایده‌های جدید دارد؟ سن چگونه بر توانایی ما برای ایجاد مهارت‌های جدید مانند زبان تأثیر می‌گذارد؟ تفاوت یادگیری حضوری با یادگیری از راه دور با استفاده از فناوری چیست؟ انتخاب یک بستر رسانه ای چگونه در یادگیری تفاوت ایجاد می‌کند؟ اینها همه سؤالاتی است که در روانشناسی آموزشی روانشناسان در محیط‌های مختلفی مانند مراکز تحقیقاتی دولتی، مدارس، سازمان‌های اجتماعی و مراکز یادگیری مطرح می‌کنند و به آنها پاسخ می‌دهند (۴).

فارغ التحصیلان این رشته به عنوان استاد، متخصص آموزش، تحلیلگر یادگیری و ارزیاب برنامه کار می‌کنند و موقعیت‌هایی را در موسسات تحقیقاتی، سیستم‌های مدرسه، صنعت تست، سازمان‌های دولتی و صنعت خصوصی پیدا می‌کنند.

## مهارت‌های لازم برای متخصصان روانشناسی آموزشی

ماموریت روانشناسی آموزشی پرورش متخصصان موفق است که دارای مهارت‌های زیر باشند:

- روش شناختی قوی
- درک موضوعات قابل تحقیق



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- توانایی توسعه یک برنامه تحقیقاتی
- ارتباط موثر و کار با طیف گسترده‌ای از متخصصان
- مهارت‌هایی برای درک نکات ظریف

دانشگاه‌های مطرح دنیا در تلاش هستند تا دانشجویانی را در زمینه روانشناسی آموزشی تربیت کنند تا مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان عالی پژوهش باشند و به مشکلات آموزشی چالش برانگیز رسیدگی کنند. این دانش‌جویان درک عمیقی از تئوری و روش‌های یادگیری به دست می‌آورند تا به آنها امکان دهد در حوزه‌ای که برای کار انتخاب می‌کنند، هم در تئوری و هم در عمل مشارکت کنند، کار در زمینه‌هایی مانند:

❖ کمک به بهبود محیط‌های آموزشی (مانند مدارس، دانشگاه‌ها (۵))

❖ تأثیر مستقیم بر افراد از طریق توسعه برنامه‌ها، روش‌ها، و ابزارها (۶)

فارغ التحصیلان روانشناسی آموزشی می‌توانند در شرکت‌های خصوصی، مدارس، دانشگاه‌ها، تجارت، صنعت یا سازمان‌های دولتی استخدام شوند.

## آشنایی با رشته روانشناسی آموزشی

روانشناسی آموزشی شامل مطالعه نحوه یادگیری افراد از جمله روش‌های تدریس، فرآیندهای آموزشی و تفاوت‌های فردی در یادگیری است. هدف درک چگونگی یادگیری و حفظ اطلاعات جدید توسط افراد است (۷). این شاخه از روانشناسی نه تنها شامل فرآیند یادگیری در اوایل دوران کودکی و نوجوانی می‌شود، بلکه شامل فرآیندهای اجتماعی، عاطفی و شناختی است که در کل طول عمر در یادگیری نقش دارند (۸). در دل رشته روانشناسی آموزشی تعدادی رشته دیگر از جمله روانشناسی رشد، روانشناسی رفتاری و روانشناسی شناختی است.

## دیدگاه‌ها در روانشناسی آموزشی

همانند سایر حوزه‌های روان‌شناسی، محققان در روان‌شناسی آموزشی هنگام بررسی یک مشکل، دیدگاه‌های متفاوتی را در نظر می‌گیرند. این دیدگاه‌ها بر عوامل خاصی تمرکز می‌کنند که بر نحوه یادگیری فرد تأثیر می‌گذارد، از جمله رفتارهای آموخته شده، شناخت، تجربیات و موارد دیگر (۹).



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

## دیدگاه رفتاری

این دیدگاه نشان می‌دهد که همه رفتارها از طریق شرطی سازی آموخته می‌شوند. روانشناسانی که این دیدگاه را در نظر می‌گیرند، برای توضیح چگونگی وقوع یادگیری، به طور جدی بر اصول شرطی سازی تکیه می‌کنند (۱۰). به عنوان مثال، معلمان ممکن است با اقلام مطلوب مانند آب نبات یا اسباب بازی به یادگیری پاداش دهند. دیدگاه رفتاری بر اساس این نظریه عمل می‌کند که دانش آموزان زمانی که برای رفتار "خوب" پاداش می‌گیرند و برای رفتار "بد" تنبیه می‌شوند، یاد می‌گیرند (۱۱). در حالی که چنین روش‌هایی می‌توانند در برخی موارد مفید باشند، رویکرد رفتاری به دلیل عدم توجه به مواردی مانند نگرش‌ها، احساسات و انگیزه‌های درونی برای یادگیری مورد انتقاد قرار گرفته است.

## دیدگاه توسعه/رشد

این دیدگاه بر چگونگی کسب مهارت‌ها و دانش‌های جدید کودکان در حین رشد تمرکز دارد. مراحل رشد شناختی ژان پیاژه نمونه‌ای از یک نظریه مهم رشدی است که به چگونگی رشد فکری کودکان می‌پردازد. با درک نحوه تفکر کودکان در مراحل مختلف رشد، روانشناسان آموزشی بهتر می‌توانند درک کنند که کودکان در هر مرحله از رشد خود قادر به انجام چه کارهایی هستند. همین مسأله می‌تواند به مربیان کمک کند تا روش‌ها و مواد آموزشی را برای گروه‌های سنی خاص بسازند (۱۲).

## دیدگاه شناختی

رویکرد شناختی در دهه‌های اخیر بسیار گسترده‌تر شده است، عمدتاً به این دلیل که توضیح می‌دهد چگونه مواردی مانند خاطرات، باورها، احساسات و انگیزه‌ها به فرآیند یادگیری کمک می‌کنند.

روانشناسان آموزشی که دیدگاه شناختی دارند به درک موارد زیر می‌پردازند:

- اینکه چگونه کودکان برای یادگیری انگیزه شخصی پیدا می‌کنند نه در نتیجه پاداش بیرونی،
- چگونه چیزهایی را که می‌آموزند به خاطر می‌آورند.
- چگونه مشکلات را حل می‌کنند.
- چگونه به موارد دیگر علاقه‌مند می‌شوند (۱۳).



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

## رویکرد سازنده‌گرایی

این رویکرد یکی از جدیدترین تئوری‌های یادگیری است، این دیدگاه بر چگونگی ساختن فعالانه دانش خود از جهان متمرکز است. سازنده‌گرایی بیشتر به تأثیرات اجتماعی و فرهنگی که بر نحوه یادگیری ما تأثیر می‌گذارد، توجه دارد. کسانی که رویکرد سازنده‌گرایانه را در پیش می‌گیرند بر این باورند که آنچه یک فرد از قبل می‌داند بیشترین تأثیر را بر نحوه یادگیری اطلاعات جدید دارد. این بدان معناست که دانش جدید فقط می‌تواند به دانش موجود اضافه شود. این دیدگاه به شدت تحت تأثیر کار روان‌شناس ویگوتسکی است.

## دیدگاه تجربی

این دیدگاه تأکید می‌کند که تجارب زندگی خود شخص بر نحوه درک اطلاعات جدید تأثیر می‌گذارد. این روش شبیه دیدگاه‌های سازنده و شناختی است زیرا در یادگیری، تجارب، افکار و احساسات یادگیرنده را در نظر می‌گیرند (۱۴)

## مباحث روانشناسی آموزشی

از موادی که معلمان استفاده می‌کنند تا نیازهای فردی دانش‌آموزان، یک روانشناس آموزشی عمیقاً به این موضوعات می‌پردازد تا فرآیند یادگیری را به طور کامل درک کند. برخی از این موضوعات عبارتند از:

- فناوری آموزشی: نگاهی به اینکه چگونه انواع مختلف فناوری می‌تواند به دانش‌آموزان در یادگیری کمک کند.
- طراحی آموزشی: طراحی مواد آموزشی
- آموزش ویژه: کمک به دانش‌آموزانی که ممکن است به آموزش تخصصی نیاز داشته باشند.
- توسعه برنامه درسی: ایجاد برنامه‌هایی که یادگیری را به حداکثر می‌رساند.
- یادگیری سازمانی: مطالعه نحوه یادگیری افراد در محیط‌های سازمانی (۱۵).
- یادگیرندگان تیزهوش: کمک به دانش‌آموزانی که به عنوان دانش‌آموزان با استعداد شناخته می‌شوند.

## آشنایی با مشاغل موجود در روانشناسی آموزشی

- روانشناسان حوزه روانشناسی آموزشی با مربیان، مدیران، معلمان و دانش‌آموزان کار می‌کنند تا درباره نحوه کمک به افراد در یادگیری بیشتر بیاموزند. این موضوع اغلب شامل موارد زیر است:



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

1- یافتن راه‌هایی برای شناسایی دانش‌آموزانی که ممکن است به کمک اضافی نیاز داشته باشند (۱۶).

2- برنامه‌هایی برای دانش‌آموزانی که مشکل دارند.

3- حتی ایجاد روش‌های یادگیری جدید

- بسیاری از روانشناسان آموزشی مستقیماً با مدارس کار می‌کنند. برخی از آنها معلم یا استاد هستند، در حالی که برخی دیگر با معلمان کار می‌کنند تا روش‌های یادگیری جدید را برای دانش‌آموزان خود امتحان کنند و برنامه‌های درسی و دوره‌های جدیدی را توسعه دهند. حتی ممکن است مشاور شوند و به دانش‌آموزان کمک کنند تا مستقیماً با موانع یادگیری کنار بیایند.

- برخی از روانشناسان آموزشی در زمینه تحقیق و پژوهش کار می‌کنند. به عنوان مثال، شما ممکن است برای یک سازمان دولتی مهم کار کنید و بر تصمیم‌گیری‌ها در مورد بهترین راه‌ها برای یادگیری کودکان در مدارس سراسر کشور تأثیر بگذارید (۱۷).

در همه این نقش‌ها، می‌توانند بر روش‌های آموزشی تأثیر بگذارند و به دانش‌آموزان کمک کنند تا به روشی که به بهترین وجه برای آنها مناسب است یاد بگیرند. مدرک لیسانس و فوق لیسانس معمولاً برای مشاغل در این زمینه مورد نیاز است. اگر می‌خواهید در دانشگاه یا در مدیریت مدرسه کار کنید، ممکن است نیاز به تکمیل دکترا نیز داشته باشید (۱۷).

خلاصه اینکه روانشناسان آموزشی اغلب در مدرسه کار می‌کنند تا به دانش‌آموزان و معلمان کمک کنند تا تجربه یادگیری را بهبود بخشند. سایر متخصصان در این زمینه برای بررسی فرآیند یادگیری و ارزیابی برنامه‌هایی که برای تقویت یادگیری طراحی شده‌اند، در تحقیقات کار می‌کنند.

## تاریخچه روانشناسی آموزشی

روانشناسی آموزشی یک زیرشاخه نسبتاً جوان است که در سال‌های اخیر رشد فوق‌العاده‌ای را تجربه کرده است. روانشناسی تا اواخر دهه ۱۸۰۰ به عنوان یک علم جداگانه ظاهر نشد، بنابراین علاقه قبلی به روانشناسی آموزشی عمدتاً توسط فیلسوفان تربیتی تقویت شده بود (۱۸).



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

هربارت معتقد بود که علاقه دانش آموز به یک موضوع تأثیر فوق العاده‌ای بر نتیجه یادگیری دارد. او معتقد بود که معلمان باید این موضوع را در هنگام تصمیم‌گیری در مورد اینکه کدام نوع آموزش مناسب‌تر است در نظر بگیرند (۱۹). بعدها، ویلیام جیمز، روانشناس و فیلسوف سهم قابل توجهی در این زمینه داشت. متن مهم او در سال ۱۸۹۹ «گفتگوهایی با معلمان در مورد روانشناسی» اولین کتاب درسی روانشناسی آموزشی محسوب می‌شود. تقریباً در همین دوره، آلفرد بینه، روانشناس فرانسوی در حال توسعه تست‌های IQ معروف خود بود. این تست‌ها در اصل برای کمک به دولت فرانسه در شناسایی کودکانی که دارای تاخیر رشد بودند و ایجاد برنامه‌های آموزشی ویژه طراحی شدند (۲۰). در ایالات متحده، جان دیویی تأثیر قابل توجهی بر آموزش داشت. عقاید دیویی متری بود. او معتقد بود که مدارس باید بر دانش‌آموزان تمرکز کنند تا موضوعات. او از یادگیری فعال حمایت می‌کرد و استدلال می‌کرد که تجربه عملی بخش مهمی از فرآیند یادگیری است.

اخیراً، بنجامین بلوم، روانشناس آموزشی، طبقه‌بندی مهمی را طراحی کرده است که برای دسته‌بندی و توصیف اهداف آموزشی مختلف طراحی شده است.

## نکات مهم در مورد روانشناسی آموزشی

در طول تاریخ، تعدادی از شخصیت‌های مطرح نقش مهمی در توسعه روانشناسی آموزشی داشته‌اند. برخی از این افراد شناخته شده عبارتند از:

۱. **جان لاک**: لاک یک فیلسوف انگلیسی است که مفهوم *tabula rasa* یا این ایده را مطرح کرد که ذهن اساساً در بدو

تولد یک لوح خالی است. این بدان معناست که دانش از طریق تجربه و یادگیری توسعه می‌یابد (۲۰).

۲. **ژان پیاژه**: یک روانشناس سوئیسی که بیشتر به خاطر نظریه بسیار تأثیرگذارش در مورد رشد شناختی شهرت دارد،

تأثیر ژان پیاژه بر روانشناسی آموزشی امروزه نیز مشهود است.

۳. **اسکینر**: اسکینر یک روانشناس آمریکایی بود که مفهوم شرطی‌سازی عامل را معرفی کرد که بر دیدگاه‌های رفتارگرایانه

تأثیر می‌گذارد. تحقیقات او در مورد تقویت و تنبیه همچنان نقش مهمی در آموزش بازی می‌کند.

روانشناسی آموزشی تحت تأثیر تعدادی از فیلسوفان، روانشناسان و مربیان قرار گرفته است (۲۱).



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

روانشناسی آموزشی بینش‌های ارزشمندی را در مورد نحوه یادگیری افراد ارائه می‌دهد و نقش مهمی در اطلاع رسانی راهبردهای آموزشی و روش‌های آموزشی ایفا می‌کند. علاوه بر کاوش در خود فرآیند یادگیری، حوزه‌های مختلف روان‌شناسی آموزشی عوامل عاطفی، اجتماعی و شناختی را که می‌توانند بر نحوه یادگیری افراد تأثیر بگذارند، بررسی می‌کنند (۲۲).

روانشناسی کودک فقط به ایجاد نظریه‌هایی برای توضیح رشد نیست، بلکه دلیل عملی نیز دارد. روانشناسان کودک اغلب در محیط‌های عملی مانند مدارس و بیمارستان‌ها کار می‌کنند تا به توسعه کمک کنند. بسیاری از روانشناسان آموزشی با کودکانی کار می‌کنند که یادگیری، درک یا برقراری ارتباط با دیگران برایشان مشکل است یا ممکن است مشکلات رفتاری داشته باشند. روانشناسان آموزشی در مدارس با معلمان، خانواده‌ها و مدیران مدرسه کار می‌کنند تا به کودکانی که با مسائل آموزشی خاص دست و پنجه نرم می‌کنند کمک کنند. به طور کلی روانشناسی آموزشی کودک کاربردهای بسیاری دارد. روانشناسی آموزشی برای کودکان در زوایای مختلف منجر به یادگیری و حفظ اطلاعات توسط کودک می‌شود. روانشناسی آموزشی در کلاس درس، آموزش می‌دهد، اگرچه گرایش‌های دیگر در روانشناسی وجود دارد، اما روانشناس آموزشی اصول اساسی رفتار انسانی را که می‌تواند یادگیری را شکل دهد، آموزش می‌دهد و بررسی می‌کند. روان‌شناسی همچنین به معلمان کمک می‌کند تا از اندازه‌گیری‌ها و ارزیابی‌ها به درستی استفاده کنند تا بهتر بفهمند دانش‌آموزان در کجای یادگیری خود قرار دارند. معلمان باید هر سال ساعت‌های زیادی از آموزش مداوم را بگذرانند تا از تحولات روانشناسی آگاه باشند، این اتفاق بسیار مفید است. روانشناسی مانند هر رشته دیگری که به انسان مربوط می‌شود، ایستا نیست. با تغییر درک ما از رفتار انسان در کلاس درس، کاربرد اصول روانشناسی نیز تغییر می‌کند.

## تکیه بر معلومات گذشته

یک اصل روانشناسی وجود دارد که می‌گوید، معلومات قبلی دانش‌آموزان بر یادگیری آنها در زمان حال تأثیرگذار است. معمولاً دانش‌آموز در کنار آموزش در مدرسه از محیط‌های اجتماعی و خانوادگی نیز آموزش‌هایی دریافت می‌کند، بنابراین معلوماتی که از این طریق در ذهن دانش‌آموز جای می‌گیرند، نگرش او در مورد یادگیری مطالب جدید را خواهند ساخت، این مسئله ای است که در مورد یادگیری زبان انگلیسی و ریاضی دانش‌آموزان با آن مواجه هستند، برای مثال دانش‌آموزانی که توسط اطرافیان و دوستان به این نگرش رسیده‌اند که ریاضی یک درس مشکل است و یا یادگیری زبان انگلیسی بسیار سخت است. این دانش‌آموزان به دلیل





# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آموخته هایی که توسط محیط در ذهن آنان جای گرفته است نسبت به این دروس یک دید منفی دارند و همین مسئله باعث می شود نتوانند این دروس را به خوبی بیاموزند (۲۳).

## توان ذهنی و استعداد یادگیری بدون محدودیت سنی

یکی دیگر از اصول روانشناسی که به آن پرداخته شده است این است که استعداد و قدرت یادگیری ذهنی دانش آموزان بسته به سن و سال آنها نیست، این به آن معنا است که برخی دانش آموزان ممکن است بسیار بیشتر از سن خود توانایی ذهنی دارند و همین مسئله است که وجود مدرسی مثل تیزهوشان یا نمونه را رسمیت می بخشد، بنابراین معلم می تواند با شناخت کافی از این دانش آموزان آنها را در راه رسیدن به موفقیت های بیشتر در آینده راهنمایی کند.

## ضرورت بسترسازی مناسب برای یادگیری بیشتر

تحقیقات نشان می دهد که امر یادگیری نیاز به بسترسازی ذهنی دارد بنابراین برای تعمیم آموخته های جدید با آنچه دانش آموز در گذشته آموخته است باید یک بسترسازی مناسب صورت گیرد، بهترین روش مرور بر دروس گذشته و یا استفاده از شیوه های خلاقانه تدریس است، معلم باید با استفاده از مثال ها و فلش بک هایی به دروس و مفاهیم گذشته این بستر را برای روشن سازی ذهن دانش آموز فراهم کند.

یک اصل روانشناسی می گوید برای این که آموخته ها و مهارت ها به حافظه بلندمدت منتقل شوند، نیاز به تمرین و تکرار آموخته ها است. تجربه نیز نشان می دهد که تکرار و تمرین مطالب آموخته شده توسط دانش آموز باعث می شود که این آموخته ها از حافظه کوتاه یا میان مدت به حافظه بلندمدت منتقل شود. بنابراین برای تبدیل شدن آموخته ها یا دانش، نیاز است که به صورت متناوب تمرین و تکرار وجود داشته باشد (۲۴).

## افزایش بهره وری دانش آموز با استفاده از بازخورد صریح، واضح و به موقع

طبق اصول روانشناسی وقتی دانش آموز با بازخورد معلم نسبت به آموخته های خود روبه رو می شود، می تواند بهره وری بیشتری داشته باشد، در این اصل آمده است که معلم با بازخورد صحیح و به موقع می تواند دانش آموز را در تایید آموخته ها یا تصحیح اشتباهاتش راهنمایی کند. این بازخورد می تواند بعد از بررسی نمرات امتحانی دانش آموز باشد.



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

## نقش انکارناپذیر برنامه ریزی و انضباط در یادگیری

یکی از اصول روانشناسی منتشر شده به این مسئله اشاره دارد که مهارت های برنامه ریزی و انضباط شخصی دانش آموزان یادگیری آن را سرعت می بخشد، به این ترتیب می توان گفت دانش آموزانی که دارای یک برنامه ریزی مشخص درسی بوده و از انضباط شخصی بهره مند هستند نسبت به سایرین در یادگیری و به کارگیری مهارت ها موفق تر عمل می کنند، این پژوهش معتقد است، بهتر است که آموزش مهارت های مدیریت وقت و برنامه ریزی دقیق جزئی از منابع درسی در مدارس باشد (۲۵).

## قابلیت توسعه پذیری خلاقیت

طبق اصول روانشناسی خلاقیت دانش آموزان قابلیت بسط و توسعه دارد، ثابت شده است که خلاقیت یک امر غریزی و ذاتی نیست، به این ترتیب دانش آموزان می توانند در صورت وجد یک برنامه آموزشی مناسب و رویکرد مثبت معلمان، خلاقیت و تفکر جانبی خود را تقویت کنند، اجرای برنامه هایی مثل بحث آزاد، برنامه های هنری و تفکرات مثبت می تواند اقدامی موثر در راه توسعه خلاقیت باشد.

## نقش انگیزش درونی در یادگیری

تحقیقات نشان می دهد انگیزش درونی بهتر و موثرتر از انگیزه های بیرونی در یادگیری دانش آموزان نقش دارد، بنابراین بهتر است که معلمان برای پیشرفت یادگیری در دانش آموزان به جای بهره گیری از انگیزه های بیرونی مثل کسب نمرات و رتبه یا جایزه، به سمت انگیزش درونی مثل میل به یادگیری، کمال و دانش حرکت کنند.

## انتظارات معلم از دانش آموز و نقش آن در یادگیری

طبق پژوهش های منتشر شده، میزان انتظار و برداشت معلم از یادگیری و عملکرد دانش آموز بر یادگیری و انگیزه او در تلاش و رسیدن به نتیجه تاثیرگذار است. به عنوان مثال زمانی که معلم یک دانش آموز را باهوش و استعداد معرفی میکند، دانش آموز انگیزه بیشتری برای موفقیت و تلاش برای اثبات برداشت معلم از هوش خود خواهد داشت (۲۶).



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بحث

معلم باید در مورد نظم و کنترل دانش‌آموزان در کلاس، قاطع و با ثبات باشد. سخت‌گیری در یک روز و نرمش و سهل‌انگاری در روز دیگر و یا برخورد دوگانه با دانش‌آموزان، سبب می‌شود که آنها اعمال و رفتاری را انجام دهند که موجب به هم خوردن نظم و آرامش کلاس شود. معلم می‌تواند مجموعه‌ای از قوانین و مقررات را تعیین و با اجرا در آوردن آنها ثبات و قاطعیت خود را در کلاس نشان دهد و این امر باعث صرفه‌جویی در وقت و کاهش بی‌نظمی و مشکلات انضباطی در کلاس خواهد شد.

همچنین تنبیه معلم باید با رفتار دانش‌آموز، تناسب داشته باشد. اگر دانش‌آموز برای هرگونه خلافی که مرتکب شده همیشه به یک شکل ثابت مجازات شود، به تدریج به آن عادت می‌کند و از آن پس سعی خواهد کرد کار خلاف خود را به مقدار بیشتری افزایش دهد. از این‌رو معلم برای جلوگیری و یا کاهش بدرفتاری و عمل خلاف دانش‌آموز، باید به متناسب بودن جرم و تنبیه توجه دقیق داشته باشد. علاوه بر این معلم باید در کلاس درس بر حسن عدالت‌جویی تکیه کرده و آنرا در میان شاگردان نیز گسترش دهد به‌طوری که آنها بتوانند از نتیجه اعمال خود به‌طور دقیق اطلاع یابند (۲۷).

## چرا باید روی آموزش مثبت تمرکز کرد؟

بر اساس مقاله سلیگمن و همکاران در سال ۲۰۰۹، آموزش مثبت پاسخی است به شکاف بین آنچه مردم برای فرزندان خود می‌خواهند و آنچه مدارس آموزش می‌دهند. یعنی اکثر والدین می‌خواهند فرزندانشان شاد، سالم و با اعتماد به نفس باشند، اما مدارس فقط بر پیشرفت، نظم و مهارت‌های تحصیلی تمرکز می‌کنند. اینها البته مهم هستند، اما نتایج مثبت سلامت روان نیز مهم هستند. برای رفع این شکاف، آموزش مثبت پیشنهاد می‌شود، جایی که مدارس پیشرفت و رسیدن به اهداف را همراه با مهارت‌های سلامت روان روانشناسانه مثبت آموزش می‌دهند. به عبارت دیگر، آموزش مثبت می‌خواهد اهداف روانشناسی مثبت بهزیستی و حمایت از سلامت روان را برای همه در محیط مدرسه به ارمغان آورد. روانشناسی مثبت در مدارس نتایج ویژه‌ای دارد (۲۸).

مداخلات روانشناختی حداقل از دهه ۱۹۳۰ در مدارس انجام شده است، بنابراین منطقی است که روانشناسی سنتی موجود در مدارس با روانشناسی مثبت تکمیل شود. سلیگمن و سایر روانشناسان مثبت نیز تنها بر این عقیده نیستند که مدارس باید به دنبال رفاه دانش‌آموزان باشند. به عنوان مثال، فیلسوفان تا ارسطو شادی را هدف نهایی آموزش و پرورش می‌دانند. سایر افرادی که در آموزش و پرورش کار می‌کنند نیز از لحاظ تاریخی به رفاه دانش‌آموزان علاقه مند بوده‌اند، بنابراین آموزش مثبت لزوماً یک نوآوری اساسی



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نیست. با این حال، این امر تلاش های آموزشی مثبت را محکوم نمی کند و در واقع فقط نشان می دهد که هدف آموزش مثبت حل مشکلاتی در آموزش سنتی است که به مدت طولانی به حل آنها نیاز داشته است (۲۹).

## روانشناسی مثبت در مدارس و سلامت رفاهی و عاطفی

معلمان خود معتقدند که تدریس "به ناچار" با سلامت عاطفی و رفاه دانش آموزان در حال آموزش ارتباط دارد. در واقع، سلسله مراتب نیازهای مزلو (1943) حتی نشان می دهد که حمایت عاطفی ممکن است نوعی پیش نیاز برای عملکردهای مرتبه بالاتر مانند یادگیری باشد. تحقیقات اخیر همان را تأیید کرده است، زیرا ارائه حمایت عاطفی در اوایل سال تحصیلی می تواند منجر به بهبود کیفیت آموزشی بعداً در آن سال تحصیلی شود. به عبارت دیگر، آموزش روانشناسی مثبت در مدارس تمرکز بر سلامت روان به جای پیشرفت تحصیلی نیست. بلکه تمرکز بر سلامت روان است تا زمینه را فراهم آورد و به دانش آموزان فرصت پیشرفت تحصیلی دهد.

## چگونه از مکالمه در کلاس درس بیشترین بهره را ببرید؟

مکالمه در کلاس درس احتمالاً مهمترین جنبه مشارکت دانش آموزان است، اما دانش آموزان در سطوح مختلف شرکت می کنند و اکثر کلاسها تحت تسلط صداهای یکسان در هر دوره کلاس هستند. یکی از راههای افزایش مکالمه و بحث در کلاس درس مبتنی بر خواندن، روش QQTP است. رویکرد QQTP به مقالات اختصاص داده شده روزانه با عنوان "سوال، نقل قول ها و نکات گفتاری" اشاره می کند. در کلاس های درسی که روخوانی های روزانه وجود دارد این نکته شامل سوال دانش آموزان است. از این رو با روانشناسی مثبت در مدارس موارد زیر را می بینیم:

- یک سوال در مورد قرائت روز
- نقل قول "قانع کننده یا بحث برانگیز" از خواندن (۳۰).
- خلاصه ای از نکات صحبت از خواندن دانش آموز

## رویکرد های اختصاصی خواندن و آموزش دانش آموزان

برای روانشناسی مثبت در مداری نیاز به بررسی رویکرد های بسیاری است. یکی از آن ها قرائت است. این رویکرد به شما این اطمینان را می دهد که دانش آموزان نه تنها موارد اختصاص داده شده روز گذشته را بخوانند، بلکه آمادگی آن را دارند که به طور فعال در



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کلاس درس به بحث بپردازند تا اینکه منفعلانه به صحبت های دیگران در مورد آن گوش دهند. اگر کلاس هنوز در سکوت است، پاسخ دانش آموزان نیز می تواند به عنوان نقطه شروع برای بحث کلاس مورد استفاده قرار گیرد (۳۱).

## اعتبار مشارکت در روانشناسی مثبت در مدارس

راه دیگر برای افزایش بحث دانشجویان ارائه اعتبار مشارکت است. با این حال، نمره گذاری بر اساس مشارکت می تواند برای دانش آموزانی که به طور طبیعی خجالتی هستند مضر باشد. یکی از راه حل ها ارائه اعتبار مشارکت گروهی است. یک مطالعه با تفکیک کلاسهای درس به گروههای کوچک متشکل از دانش آموزان با مشارکت زیاد و شرکت کنندگان کم و ارائه اعتبار به کل گروه در صورتی که همه اعضای آنها در یک روز معین شرکت کنند، این را نشان می دهد. این محققان افزایش سطح مشارکت را در دانش آموزان کم مشارکت با این سیستم اعتباری مبتنی بر گروه مشاهده کردند. این روش همچنین دارای امتیاز اضافی برای دانش آموزان با مشارکت بالا بود که به دانش آموزان با مشارکت کم یاد می دادند چگونه بیشتر شرکت کنند، به طوری که گروه اعتبار مشترک خود را دریافت می کرد (۳۲).

## روانشناسی مثبت در مدارس به نفع معلمان

آموزش مثبت فقط به خاطر دانش آموزان نیست. یکی از مفسران استدلال کرده است که نه تنها شادی دانش آموزان باید هدف آموزش باشد، بلکه شادی معلمان نیز باید هدف آموزش باشد این نویسنده همچنین ادعا می کند که معلمان شاد با کمک به دانش آموزان خود منجر به شادی بیشتر در آموزش می شوند. حتی اگر از معلمانی که معتقدند رفاه دانش آموزان بخش مهمی از تدریس است، خواسته شود تا نیازهای تحصیلی و عاطفی دانش آموزان را برآورده کنند، احساس سنگینی می کنند. اگر از معلمان خواسته می شود حجم کار خود را افزایش دهند، باید قدم هایی برای اطمینان از شادی آنها نیز برداشته شود. این دلیل دیگری برای تمرکز بر شادی معلمان و همچنین شادی دانش آموزان است. از این گذشته، همانطور که در بالا نشان داده شد، شادی معلم با شادی دانش آموزان مرتبط است (۳۳).

## تکنیک هایی برای روانشناسی مثبت در مدارس

یادگیری احساسی به عنوان "وسیله محافظتی برای جلوگیری از رفتارهای مشکل ساز جوانان و ارتقاء سلامت روان و بهزیستی" مهم است. برخی از این تکنیک ها عبارتند از:



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- شناسایی منابع شخصی شادی
- ابراز سپاسگزاری
- بیان آزاد احساسات مختلف در حرکت، هنر، گفتار و حالات چهره
- توصیف خاطرات شاد (۳۴)

سایر فعالیتها برای حمایت از یادگیری هیجانی و آموزش مثبت عبارتند از:

جلسه صبحگاهی (شروع هر روز صبح با یک جلسه کلاسی که در آن دانش آموزان می توانند آخر هفته خود را به اشتراک بگذارند، یا معلمان می توانند یک پیام یا برخی فعالیت های دیگر را به اشتراک بگذارند)

انتخاب تحصیلی (دادن چندین گزینه به دانش آموزان برای رسیدن به هدف آموزشی، مانند انتخاب بین نوشتن مقاله در مورد یک موضوع، یا ساخت فیلم در مورد آن موضوع، یا سخنرانی در مورد آن موضوع، یا نوعی دیگر از یادگیری)

## اصول روانشناسی یادگیری دانش آموزان که بر آموزش تاثیر مثبت دارد

این اصول در پنج حوزه عملکرد روانشناختی سازماندهی شده اند: شناخت و یادگیری، انگیزه؛ ابعاد اجتماعی و عاطفی؛ زمینه و یادگیری و ارزیابی. هر یک از اصول ذکر شده شامل توضیح مفهوم، ارتباط آن با آموزش و نکات خاص برای معلمان است.

### طرز فکر رشد

باورها یا تصورات دانش آموزان در مورد هوش و توانایی بر عملکرد شناختی و یادگیری آنها تأثیر می گذارد. تحقیقات نشان می دهد دانش آموزانی که دارای ذهنیت رشد هستند پیشرفت می کنند. می گویند هوش قابل انعطاف است. موفقیت به سطح تلاش مربوط می شود. پس به احتمال زیاد بر اهداف متمرکز می مانند. علیرغم شکست ها ادامه می دهند. یک راه عالی برای شروع سال در کلاس، بحث رشد در مقابل طرز فکر ثابت است. زیرا به دانش آموزان کمک می کند تا درک کنند که چگونه باورهای آنها در مورد هوش می تواند بر موفقیت تحصیلی آنها تأثیر بگذارد (۳۵).

برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد ذهنیت های ثابت و در حال رشد و نحوه تأثیر آنها بر عملکرد دانش آموزان، به مرکز مشاوره همکده مراجعه کنید. ویژگی آموزش شخصیت ذهنی را که با موفقیت در ارتباط است از طریق آموزش طرز فکر رشد می توان ایجاد کرد. این مطلب نشان دهنده یکی از اصول روانشناسی یادگیری دانش آموزان است.



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دانش قبلی

آنچه دانش آموزان از قبل می دانند بر یادگیری آنها تأثیر می گذارد. تحقیقات نشان می دهد که دانش قبلی بر رشد مفهومی و تغییرات مفهومی در دانش آموزان تأثیر می گذارد. با رشد مفهومی، دانش آموزان به دانش موجود خود می افزایند. با تغییر مفهومی، دانش آموزان تصورات غلط یا اشتباهات موجود را تصحیح می کنند. تسهیل رشد یا تغییر مفهومی مستلزم بدست آوردن سطح پایه دانش دانش آموزان قبل از شروع هر واحد از طریق ارزیابی تکوینی است (۳۶). یکی از راه های ارزیابی دانش قبلی شامل شروع واحد با یک لیست کوتاه است. لیستی از پنج تا ده عبارت درست/غلط و بحث در مورد نتایج. نتایج این بحث می تواند انتخاب تکالیف و فعالیت هایی خاص باشد. تکالیفی که برای تسهیل رشد مفهومی یا تغییر مفهومی مناسب خواهد بود. از دانش قبلی می توان برای کمک به دانش آموزان برای استفاده از دانش پیشین و ایجاد ارتباط بین واحدها در طول دوره استفاده کرد. البته موارد دیگری هم بر یادگیری دانش آموزان اثر دارند (۳۶).

محدودیت های نظریه های مرحله ای یکی از اصول روانشناسی یادگیری دانش آموزان

رشد و یادگیری شناختی دانش آموزان با مراحل کلی رشد محدود نمی شود. تحقیقات نشان می دهد که رشد و یادگیری شناختی با مراحل کلی رشد محدود نمی شود. برای مربیانی که نظریه مرحله شناختی پیازه را آموزش می دهند مهم است که به محدودیت های این رویکرد نیز اشاره کنند. برنامه های درسی اهمیت نظریه لوگ ویگوتسکی در مورد منطقه توسعه پروگزیمال و نقش مهمی را که تعامل با افراد توانمندتر می تواند در یادگیری و رشد داشته باشد، برجسته می کند. مربیان می توانند از این تحقیق برای تسهیل یادگیری با طراحی آموزشی استفاده کنند که از تمایز و گروه بندی توانایی مختلط استفاده می کند. همچنین بسیار مهم است که پیشرفته ترین دانش آموزان این فرصت را داشته باشند که با دیگران کار کنند، از جمله سایر دانش آموزان یا مربی (۳۷).

زمینه تسهیل کننده یکی از اصول روانشناسی یادگیری دانش آموزان

یادگیری بر اساس زمینه است، بنابراین تعمیم یادگیری در زمینه های جدید خود به خودی نیست، بلکه باید تسهیل شود. رشد دانش آموزان و یادگیری عمیق تر زمانی ایجاد می شود که مربیان به دانش آموزان در انتقال یادگیری از یک زمینه به زمینه دیگر کمک کنند. اگر مربیان بر تمرکز بر یادگیری عمیق وقت بگذارند، دانش آموزان همچنین می توانند یادگیری را به زمینه های جدید تعمیم دهند. یکی از روش های توسعه این مهارت را ارائه می دهیم. باید از دانش آموزان بخواهیم از درک خود در مورد یک واحد خاص برای ایجاد راه حل های بالقوه برای مشکلات دنیای واقعی استفاده کنند (۳۸).



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

## نتیجه گیری

بطور کلی تدریس در کلاس درس، یک فعالیت آگاهانه و برنامه‌ریزی شده است که توسط معلم در جهت نیل به اهداف خاصی طراحی و تدوین می‌شود. معلم برای کسب موفقیت در تدریس باید از نظریه‌های نوین آموزشی، روانشناسی یادگیری و تربیتی، اطلاعات و آگاهی لازم را داشته باشد. روش تدریس معلم باید با اصول و اهداف آموزش و پرورش و ویژگی‌های دانش‌آموزان هماهنگ باشد تا بتواند ضمن جهت دادن به فعالیت‌های آموزشی خود، دانش‌آموزان را به سوی اهداف تعلیم و تربیت هدایت کند. اگر معلم خواهان آن است که کارآیی و موفقیت بیشتری در تدریس داشته باشد، باید ضمن مهارت و تسلط بر محتوای درسی به نکات ظریف و حساس روانشناسی (یادگیری و تربیتی) به طور دقیق توجه کند.

از آنجا که فراگیرندگان در هر یک از دوره‌های آموزشی، نیازهای ویژه‌ای دارند، بنابراین آشنایی معلمان با خصوصیات رشد و نیازهای فراگیرندگان در هر یک از دوره‌های تحصیلی، می‌تواند در پیشرفت تحصیلی و تکامل شخصیت آنها بسیار موثر باشد. برای تحقق چنین امری معلم باید از کاربرد روانشناسی تربیتی در آموزش آگاه بوده و به راحتی بتواند اصول و قواعد آن را در کلاس اجرا کند. این گزارش به مهمترین کاربردهای روانشناسی تربیتی در آموزش اشاره می‌کند. معلم قبل از شروع به تدریس باید از آمادگی شاگردان خود برای یادگیری آگاهی کامل داشته باشد از این رو پیوسته باید تلاش کند با تحقیق و کنجکاوی اطلاعات لازم را در این زمینه به دست آورد. یکی از نظریه‌های بسیار مفید در این مورد، نظریه انگیزه «مازلو» است که این امکان را به معلم می‌دهد که از وضع نیازهای اولیه شاگردان خود اطلاع داشته باشد و نسبت به رفع آنها اقدام‌های لازم را انجام دهد. کاربردهای نظریه انگیزش مازلو در تدریس بسیار امیدوارکننده است. یکی از کاربردهای کاملاً عملی این است که معلم باید تمامی توان خود را به کار گیرد تا مطمئن شود که نیازهای فروتر دانش‌آموزان ارضاء شده است تا بدین تربیت احتمال پرداختن آنها به نیازهای عالیت‌تر بیشتر شود. از نیازهای اولیه شاگردان آن است که از لحاظ بدنی دارای وضع مناسبی باشد، احساس امنیت و احترام کند و اطمینان یابد که مورد توجه و علاقه دیگران است. از آنجا که توجه به نیازهای جسمانی و فیزیولوژیک دانش‌آموزان هنگام یادگیری بسیار مهم است، معلم باید به وضع بدنی آنها رسیدگی کند و توجه داشته باشد که ممکن است دانش‌آموزان گرسنه یا تشنه باشند. از این رو باید به آنها فرصت داده شود تا بتوانند به رفع نیازهای خود بپردازند و محیط کلاس را طوری ترتیب دهد که شاگردان از لحاظ جسمانی و روانی آسایش و





# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آرامش داشته باشند و مهمتر از همه به این نکته پی ببرند که معلم به آنها علاقه‌مند و خواهان موفقیت آنان است. اگر نیازهای پایین‌تر دانش‌آموزان به خوبی برطرف شود، آنها آمادگی بیشتر و بهتری برای یادگیری پیدا خواهند کرد.

اگر دانش‌آموزان شما از لحاظ بدنی در وضع مناسبی باشند، احساس امنیت، راحتی، تعلق و احترام کنند، احتمالاً آماده‌تر خواهند بود. در کلاس شما در جستوی ارضای نیاز به دانستن و فهمیدن باشند. معلم نسبت به آنچه در کلاس درسش رخ می‌دهد، مسئولیت اصلی را به عهده دارد. بنابراین هر چه بیشتر بتواند به رفع نیازهای دانش‌آموزان خود بپردازد، آنها آمادگی بیشتری برای نیل به سطوح عالی‌تر رشد پیدا خواهند کرد. اما معلم نمی‌تواند موقعیتی را فراهم کند تا تمامی شاگردان به سطح عالی‌ترین نیازهای رشد برسند، چون هر چه بخواهد در این زمینه تلاش کند، باز هم ممکن است دانش‌آموزی به دلیل آنکه مورد توجه والدین و یا دوستانش قرار نگرفته، نسبت به یادگیری و آموزش علاقه‌ای از خود نشان ندهد. حتی اگر تمامی تلاش خود را در ارضای نیازهای فروتر سلسله مراتب مازلو به کار گیرید، ولی باز هم واضح است که احتمال اینکه بتوانید موقعیتی را فراهم کنید تا تمامی دانش‌آموزان شما همیشه در سطوح عالی‌ترین نیازها عمل کنند، بسیار کم است.

## ۱. منابع

۲. بدری، طاهره سادات و یاسمین، عابدینی. (۱۳۸۹). بررسی رابطه اهداف پیشرفت با هیجانات آموزشی و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دختر پایه یازدهم شهر تهران. فصلنامه آموزش، مشاوره و روان‌درمانی، ۸(۳۸)، ۶۸-۷۸.
۳. پردل، فاطمه، علی، مقدم‌زارع، موسوی، سیدعماد و قربانی، مریم. (۱۳۸۹). بررسی اثربخشی آموزش‌های مغز‌محور بر اهمال‌کاری تحصیلی و اضطراب امتحان دانش‌آموزان. رویش روان‌شناسی، ۶(۳۹)، ۵۱-۵۸.
۴. پورعبدل، سعید، صبحی قراملکی، ناصر و عباسی، مسلم. (۱۳۹۴). مقایسه اهمال‌کاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانش‌آموزان با و بدون اختلال یادگیری خاص؛ مجله ناتوانی‌های یادگیری، ۴(۳)، ۲۲-۳۸.
۵. جنسن، اریک. (۱۳۹۶). یادگیری مبتنی بر مغز: پالادیمی جدید در آموزش (ترجمه یاسمین عابدینی). انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان. (اثر اصلی در سال ۲۰۰۸ منتشر شده است).



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۶. چراغی، اعظم و یوسفی، فریده. (۱۳۹۸). بررسی نقش واسطه‌گری انگیزش تحصیلی در رابطه بین خودکارآمدی و اهمال‌کاری تحصیلی. نشریه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۲۰(۲)، ۴۷ - ۳۴.
۷. چلبیانلو، غلامرضا و گروسی‌فرشی، میزنتقی. (۱۳۸۹). رابطه آزمون شخصیتی پنج‌عاملی NEO-PI-R با آزمون SCL-90-R: نگاهی به قابلیت آزمون نئو در ارزیابی سلامت روانی. مجله علوم رفتاری، ۴(۱)، ۵۸-۵۱.
۸. خواجه‌دادمیر، آرزو، ناستی‌زایی، ناصر و پورقاز، عبدالوهاب (۱۳۹۵). رابطه مدیریت کلاس با اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی. مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی، ۹(۲۳)، ۱۹-۱۰.
۹. حسینی، سیدعدنان، کریمیان، نادر، حسامی، فاتح و محمدی، بشیر. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش با الگوی کاوشگری بر هیجانات تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی در درس علوم تجربی. پژوهش‌های آموزش و یادگیری، ۱۶(۱)، ۶۴-۵۱.
۱۰. حسینی، فریده‌سادات و خیر، محمد. (۱۳۸۹). بررسی نقش معلم در هیجانات تحصیلی ریاضی و تنظیم هیجانی دانش‌آموزان. فصلنامه علمی پژوهشی روان‌شناسی دانشگاه تبریز، ۵(۲۰)، ۶۳-۴۱.
۱۱. درتاج، فریبرز و ابراهیم، مهرعلیان. (۱۳۹۶). اثربخشی امید درمانی بر اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شهر قزوین. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۱۴(48)، ۸۶-۷۳.
۱۲. ربانی، زینب، طالع‌پسند، سیاوش، رحیمیان‌بوگر، اسحاق و محمدی‌فر، محمدعلی. (1397). رابطه ابعاد کیفیت آموزشی کلاس و ارزیابی‌های شناختی با هیجانات تحصیلی و پیامدهای انگیزشی آن. مجله روان‌شناسی، ۲۲(۲)، ۲۱۹-۲۰۲.
۱۳. روحانی، نیره‌السادات، سیدموسوی، مه‌ری، گرجی، معصومه و صمیمی، زبیر. (۱۳۹۹). شیوع اهمال‌کاری در دانش‌آموزان دختر و ارتباط آن با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و میزان به‌کارگیری شبکه‌های اجتماعی مجازی. مطالعات آموزشی و آموزشگاهی، ۴(25)، ۹۱-۱۰۷.
۱۴. سیفی، سمیه، ابراهیمی‌قوام، صغری، عشایری، حسن، فرخی، نورعلی، درتاج، فریبرز. (1395). اثربخشی یادگیری سازگار با مغز بر مؤلفه‌های برنامه‌ریزی و حل مسئله کارکردهای اجرایی دانش‌آموزان دبستان. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۱۳(43)، 99-116.
۱۵. شعبانی، حسن. (۱۴۰۱). مهارت‌های آموزشی و پرورشی (چاپ چهارم). سمت.



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱۶. شهبازیان خونیک، آرش، مصرآبادی، جواد و فرید، ابوالفضل. (۱۳۹۶). تمایز دانش‌آموزان با فرسودگی تحصیلی بالا و پایین، براساس اهمال‌کاری تحصیلی و احساس تنهایی آنان. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۷(۶۶)، ۹۷-۱۱۲.
۱۷. شیندلر، جان. (۱۳۹۶). مدیریت کلاس تحولی (جلد اول، ترجمه لیلا مقتدایی، رضا هویدا و سیدعلی سیادت). انتشارات جهاد دانشگاهی واحد اصفهان. (اثر اصلی در سال 2010 منتشر شده است).
۱۸. صیادی‌قصبه، محدثه و مقتدر، لیلا. (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش ذهن آگاهی بر انگیزه پیشرفت و اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان. نشریه علمی آموزش و ارزشیابی، ۱۴(54)، 135-113.
۱۹. فرمیپنی فراهانی، محسن، مدنی، سیدهدای و عظیمی‌آقباغ، احد. (۱۴۰۰). تحلیل پدیدارشناسانه تجارب زیسته آموزگاران از چالش‌های آموزش در مدارس عشایر ابتدایی عشایری. فصلنامه چشم‌انداز برنامه‌درسی و آموزش، ۱(۲)، ۲۳-۴۹.
۲۰. اشرفی‌ریزی، حسن، کاظم پور، زهرا. (۱۳۹۹). چالش‌های خدمات اطلاع‌رسانی مرتبط با بحران کووید-۱۹. مجله طب نظامی، ۲۲(۲)، ۲۰۷-۲۰۹.
۲۱. رحیمی، مهدیه و مشکئی‌باف مقدم، زهره. (۱۳۹۹). اقدام پژوهشی درباره مدیریت کلاس درس قبل و پس از کرونا. فصلنامه علمی مطالعات کارروزی در تربیت‌معلم، ۲(2)، 99-118.
۲۲. رضایی، علی‌محمد. (۱۳۹۹). ارزشیابی از آموخته‌های دانشجویان در دوران کرونا: چالش‌ها و راهکارها. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۱۶(۵۶)، ۱۷۹-۲۱۱.
۲۳. زارع‌نسب، محیا، مصطفائی، لیلا و جعفری کلیر، فاطمه. (۱۳۹۹). تأثیر کووید-۱۹ بر آموزش دانش‌آموزان مقطع ابتدایی [مقاله ارائه‌شده]. هفتمین کنفرانس بین‌المللی، مشاوره و علوم تربیتی، تهران.
۲۴. شریف‌زاده، سیدعلی، اسکندری، حسین، برجعلی، احمد، فرخی، نورعلی و سهرابی، فرامرز. (1399). شناسایی ویژگی‌های روان‌شناختی در انتخاب معلمان ابتدایی. فصلنامه روان‌شناسی تربیتی، ۱۶(۵۷)، ۲۸۲-۳۰۱.
۲۵. عباسی، فهیمه، حجازی، الهه و حکیم‌زاده، رضوان. (۱۳۹۹). تجربه زیسته معلمان دوره ابتدایی از فرصت‌ها و چالش‌های تدریس در شبکه آموزشی دانش‌آموزان (شاد): یک مطالعه پدیدارشناسی. فصلنامه علمی تدریس پژوهی، ۸(۳)، ۱-۲۴.
۲۶. فرح‌دخت، ژیلا. (۱۳۹۹). مدلی برای کلاس‌های آنلاین تربیت‌بدنی در دوران شیوع بیماری کرونا [مقاله ارائه‌شده]. سومین همایش ملی دستاوردهای ورزش دانش‌آموزان، سنندج.



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر



ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲۷. محمدشفیعی، محمدرضا و محمدشفیعی، امیرحسین. (۱۳۹۴). بحران و راهکارهای مدیریتی آن [مقاله ارائه شده]. دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، تهران.
۲۸. محمدی خانقاهی، محمد و حسین‌زاده، امیدعلی. (۱۳۹۴). تدوین و اعتباریابی مدل تدریس اثربخش برای اساتید دانشگاه تبریز. نشریه علمی-پژوهشی آموزش و ارزشیابی، ۸(۳۱)، ۷۷-۹۱.
۲۹. نعمتی‌فر، نصرت‌اله، خجسته باقرزاده، حسن و کاظمی، هاجر. (۱۳۹۶). مطالعه سطح سواد رسانه‌ای کاربران رسانه‌های اجتماعی. فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، ۴(۱۶)، ۱۷۵-۱۴۳.
30. Chu, Y. (2021). Sense making of University and District Stakeholders in Implementing a Teacher Residency Policy in Louisiana. *Journal of Teacher Education*, 73(3). 45- 67.
31. Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49(1), 91-96.
32. Degn, L. (2018). Academic sense making and behavioral responses—exploring how academics perceive and respond to identity threats in times of turmoil. *Studies in Higher Education*, 43(2), 305-321.
33. Dolfing, R., Prins, G. T., Bulte, A. M., Pilot, A., & Vermunt, J. D. (2021). Strategies to support teachers' professional development regarding sense-making in context-based science curricula. *Science Education*, 105(1), 127-165.
34. Hamid, R., SENTRYO, I., & HASAN, S. (2020). Online learning and its problems in the Covid-19 emergency period. *Jurnal Prima Edukasia*, 8(1), 86-95.
35. Sari, T. & NAYIR, F. (2020). Challenges in distance education during the (Covid-19) pandemic period. *Qualitative Research in Education*, 9(3), 328-360.
36. Sawyers, M. (2020). *Governing in Crisis: sense making and sense giving in Virginia school districts during COVID-19* [Doctoral dissertation, Vanderbilt University Institutional Repository]. <https://ir.vanderbilt.edu/handle/1803/16335>.
37. Shim, T. E. & Lee, S. Y. (2020). College students' experience of emergency remote teaching due to COVID-19. *Children and youth services review*, 119(3), 143- 145.



# ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر



ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

38. Spillane, J. P., Reiser, B. J., & Reimer, T. (2002). Policy implementation and cognition: Reframing and refocusing implementation research. *Review of Educational Research*, 72(3), 387–431.